

UNIVERSITAT DE LLEIDA
FACULTAT DE DRET I ECONOMIA

CURS ACADÈMIC 2008 - 2009

TITULACIÓ: LLICENCIATURA EN DRET

PLA D'ESTUDIS: 1992

ASSIGNATURA: DRET PENAL II (Codi 3046)

PROFESSOR/A: JOSEP M. TAMARIT SUMALLA / CAROLINA VILLACAMPA ESTIARTE

CURS: 2n
QUADRIMESTRE: 1r

CRÈDITS: 7,5

TIPUS: TRONCAL

1. OBJECTIUS

- 1.- Consolidar els coneixements adquirits a l'assignatura Dret Penal I sobre teoria jurídica del delictes i sistema de sancions.
- 2.- Analitzar els criteris de selecció de béns jurídics penalment protegits.
- 3.- Aprendre tècniques d'interpretació dels diferents tipus de delictes, amb la finalitat de projectar-les sobre l'anàlisi dels delictes objecte de l'assignatura.
- 4.- Estudiar el tractament jurídic-penal dels delictes contra béns jurídics individuals, amb el corresponent desenvolupament doctrinal i jurisprudencial i la seva problemàtica político-criminal.

2. CONTINGUTS o METODOLOGIA

Quant al contingut de l'assignatura, que es detallarà en l'exposició dels temes en l'apartat següent del programa, consisteix fonamentalment en l'anàlisi en profunditat dels delictes contra béns jurídics individuals, en el si d'un estudi més genèric de tota la part especial del dret penal.

La metodologia emprada per a l'estudi de les matèries que integren el programa de l'assignatura consistirà en la realització de les següents activitats:

- Classes teòriques, en què el professor encarregat del grup exposarà els continguts bàsics relacionats amb cadascun dels temes que integren el programa, enfatitzant l'anàlisi de les qüestions conflictives en la seva interpretació, així com situant l'alumne tant en la gènesi dels corresponents tipus com en la seva problemàtica político-criminal. Es promourà la interactivitat en aquest tipus de docència, que integrarà la major part de l'activitat presencial, tot incitant la intervenció dels estudiants mitjançant la interpel·lació directa per part del professor, que pot, a més, introduir temes a debat.
- Classes pràctiques: amb la realització de les mateixes, aproximadament un cop per setmana, es pretén l'anàlisi de casos jurisprudencials relacionats amb il·lícits exposats en classes teòriques, afavorint així la sedimentació de coneixements per part de l'estudiant.
- Foment del treball en grup (màxim de 3 persones): que pot consistir bé en la preparació de l'exposició a classe del corresponent cas pràctic assignat a un grup d'estudiants, bé en l'elaboració d'un treball escrit sobre un tema proposat per professor, bé en la preparació d'una simulació de judici, entre altres activitats potenciadores d'aquesta sistemàtica de treball.

3. PROGRAMA

Tema1

Introducció. La relació entre la part general i la part especial del dret penal. El bé jurídic i l'ordenació de la Part Especial. Criteris de selecció i sistematització dels béns jurídics.

Tema2

Els delictes contra la vida. Qüestions generals: el bé jurídic tutelat. El delictes d'homicidi. L'homicidi dolós: tipus objectiu i subjectiu. L'homicidi imprudent: especial consideració de la imprudència professional.

Tema3

Els delictes contra la vida (cont.). El delictes d'assassinat: qüestions generals. Les circumstàncies qualificadores. Problemes de participació.

Tema4

Els delictes contra la vida (cont.). La inducció i l'auxili al suïcidi: qüestions generals. Modalitats típiques. Regulació legal de l'eutanàsia.

Tema5

Els delictes contra la vida humana en formació. Bé jurídic tutelat. L'avortament: problemàtica polític-criminal. Sistema legal d'incriminació. L'avortament no punible. El delictes de lesions al fetus: qüestions generals i anàlisi de les modalitats típiques.

Tema6

Delictes relatius a la manipulació genètica. La manipulació de gens humans que alteri el genotipus. La utilització de la enginyeria genètica per a la producció d'armes. La fecundació il·lícita d'òvuls humans. Clonatge. Reproducció assistida coactiva.

Tema7

Els delictes de lesions. Bé jurídic protegit: incolumitat corporal, salut i integritat. Tipus bàsic. Règim legal dels tipus qualificats. Lesions imprudents. El delictes de participació en baralla. La rellevància del consentiment en aquests delictes. Problemàtica del tractament mèdic.

Tema8

Violència en l'esfera familiar i violència de gènere. Delictes de violència familiar. Delictes de violència habitual en l'esfera familiar. Qualificacions per violència de gènere. Prevenció de la violència de gènere.

Tema 9

Delictes contra la integritat moral. El tipus bàsic contra la integritat moral. El delictes de maltractaments habituals en l'esfera familiar. El delictes de tortura. Especials exigències d'autoria. Problemàtica concursal.

Tema10

Delictes contra la llibertat. La llibertat com a dret fonamental i la seva protecció penal. La detenció il·legal. El delictes de segrest. Condicions especials d'autoria. Les amenaces: modalitats típiques. Les coaccions: modalitats típiques. Diferències entre ambdós delictes.

Tema11

Delictes contra la llibertat sexual. Bé jurídic protegit i evolució històrica d'aquest grup de delictes. El tipus bàsic d'agressions sexuals. Tipus qualificats. Els delictes d'abusos sexuals. Tipus qualificats. El delictes d'assetjament sexual.

Tema12

Delictes contra la llibertat sexual (cont). Els delictes d'exhibicionisme i provocació sexual. El tractament penal de conductes relatives a la prostitució i corrupció de menors. Disposicions comuns.

Tema13

Delictes contra la seguretat personal. L'omissió del deure de socors: tipus bàsic i supòsits agreujats. Problemes de concurrència amb delictes contra la vida i la integritat física. L'omissió específica de professional sanitari.

Tema14

Delictes contra la intimitat: el bé jurídic protegit: delimitació i dimensió constitucional. Els delictes de descobriment i revelació de secrets: tipus bàsic i modalitats agreujades. La violació de secrets per professional. Protecció penal de la intimitat de les persones jurídiques. La tutela de la intimitat domiciliària i el seu doble plantejament legal: violació de la llar; trencament de la inviolabilitat del domicili. El delicte de violació de la llar de persones jurídiques.

Tema15

La protecció penal de l'honor. El bé jurídic protegit: dimensió constitucional. Calúmnia. Injúries. Tipus agreujats. L'*exceptio veritatis*. Disposicions generals.

Tema16

Delictes contra les relacions familiars. Aspectes de l'estat civil tutelats penalment. Celebració de matrimonis il·legals. Suposició de part. Alteració de la paternitat, estat o condició del menor. Adopcions il·legals. La sostracció de menors. L'abandonament de família. L'impagament de prestacions econòmiques en supòsits de separació, divorci i nul·litat del matrimoni. L'abandonament de menors o incapaços; l'abandonament temporal. La utilització o tràfic de menors per a la mendicitat.

Tema17

El delictes contra el patrimoni. Qüestions generals. La protecció penal del patrimoni. El delicte de furt. El delicte de robatori.

4. MATERIALS DE L'ASSIGNATURA

- Codi penal actualitzat
- Manual de dret penal part especial contingut en la bibliografia
- Bases de dades jurisprudencials
- Calendari de casos pràctics
- Casos pràctics proposats
- Altres recursos

5. BIBLIOGRAFIA

Bibliografia recomanada per al seguiment de l'assignatura:

QUINTERO OLIVARES, G; MORALES PRATS, F; VALLE MUÑOZ, JM; PRATS CANUT, JM; TAMARIT SUMALLA, JM; GARCÍA ALBERO, R,: Comentarios a la parte especial del derecho penal, 5ª ed., Ed. Aranzadi, Pamplona, 2005.

Bibliografia complementària seleccionada:

DÍEZ RIPOLLÉS, J.L: La protección de la libertad sexual. Barcelona, 1985.

DÍEZ RIPOLLÉS, JL; GRACIA MARTÍN, L; LAURENZO COPELLO, P; Comentarios al Código penal. Parte Especial.,Vol. I . Valencia, 1997.

DÍEZ RIPOLLÉS; GRACIA MARTIN: Delitos contra bienes jurídicos fundamentales. Valencia, 1993.

FERNANDEZ PINÓS, J.E: Delitos contra el honor, delitos contra las relaciones, derechos y obligaciones familiares. Barcelona, 1998.

FERRERO HIDALGO; RAMOS REGO: Delitos de lesiones y contra la libertad y seguridad individual. Barcelona, 1998.

MUÑOZ CONDE, Derecho penal. Parte especial, Tirant lo Blanch, 14ª ed., Valencia,2004.

MUÑOZ LORENTE: Libertad de información y derecho al honor en el Código Penal de 1995. Valencia, 1999.

ORTS BERENGUER, E: Delitos contra la libertad sexual. Valencia, 1995.

TAMARIT SUMALLA: "La protección del menor frente al abuso y explotación sexual", 2ª ed.,Pamplona 2002.

VILLACAMPA ESTIARTE, C., "Responsabilidad penal del personal sanitario"; Pamplona 2003.

VIVES ANTÓN/ BOIX REIX/ ORTS BERENGUER/CARBONELL MATEU / GONZALEZ CUSSAC, Comentarios al Código penal de 1995, Tirant lo Blanch, Valencia, 1996 (2 vol).

VIVES ANTÓN/BOIX REIX/ORTS BERENGUER/CARBONELL MATEU / GONZALEZ CUSSAC, Derecho penal. Parte especial, Tirant lo Blanch., Valencia 1999.

6. AVALUACIÓ

Es garanteix per a tots els matriculats la realització d'un examen final on s'examinarà als alumnes de tots els continguts del programa, tant els tractats en classes teòriques com els treballats en les classes pràctiques. Aquesta prova valorarà tant els coneixements teòrics com la capacitat d'aplicar-los a supòsits de fet concrets per part de l'alumne, i la seva configuració s'exposarà als alumnes al llarg del quadrimestre, amb suficient antelació.

A banda d'aquesta possibilitat, aquells alumnes que així ho decideixin podran cursar l'assignatura tot seguint un sistema d'avaluació continuada. Aquest consistirà en la realització amb aprofitament de les següents activitats:

- casos pràctics: al voltant d'unes deu activitats que consistiran en la resolució de supòsits de fet basats resolucions jurisprudencials que els alumnes hauran de lliurar per escrit setmanalment, a més d'assistir i intervenir en la classe de resolució corresponent. A l'inici del quadrimestre es facilitarà un calendari amb els enunciats dels casos proposats.
- Proves de nivell: al llarg del quadrimestre es realitzaran una o dues proves d'avaluació que l'alumne haurà de superar en conjunt i que tenen com a finalitat constatar l'assoliment dels continguts treballats. Abans de la realització de les proves el professor n'exposarà la seva configuració.
- Informació obtinguda directament pel professor de les activitats realitzades a classe, com preguntes orals, treballs en grup, debats o judicis simulats.

L'alumne que realitzi les activitats amb aprofitament pot superar l'assignatura amb l'avaluació continuada, de manera que la nota obtinguda amb aquesta esdevingui nota final del curs, sense perjudici de la possibilitat de presentar-se a l'examen final, garantida per a tots els matriculats.